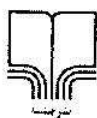

فیلم نامه نویسی آثرفاتیر

با موفقیت قواعد را بشکنید

کن دایسینجر و جف راش ترجمه ی آراز بارسقیان

www.ketab.ir

سرشناسه: دنسیگر، کن

Dancyger, Ken

عنوان و نام پدیدآور: فیلم‌نامه‌نویسی: راهنمای نوشتن قواعد را بشکنید / کن

دایسینجر و جف راش؛ ترجمه‌ی آ. ا. امین

مشخصات نشر: تهران، نشر چشمه، ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۴۹۹ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۰۰۲۴-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Alternative script writing successfully breaking the

rules, 4th ed, c2007

موضوع: فیلم‌نامه‌نویسی

موضوع: فیلم‌نامه‌ها--فن

موضوع: نویسندگی خلاق

شناسه‌ی افزوده: راش، جف

شناسه‌ی افزوده: Rush, Jeff

شناسه‌ی افزوده: بارسقیان، آراز، ۱۳۶۳، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ف۹۸۵ / PN1۹۹۶

رده‌بندی دیویی: ۸۰۸ / ۲۳

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۲۳۷۸۰۱۸

cheshmehpublication

telegram.me/cheshmehpublication

www.cheshmeh.ir

رده‌بندی نشر چشمه: هنر - سینما

فیلم‌نامه‌نویسی آترناتیو
با موفقیت قواعد را بشکنید
کن دایسینجر و جف راش
ترجمه‌ی آراز بارسقبان
ویراستار: محسن آزمون

مدیر هنری: مجید عباسی

لیتوگرافی: باختر

چاپ: دالاهو

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

اپ اول: بهار ۱۳۹۶، تهران

ناشر: چاپ: یوسف امیرکیان

چاپ: چاپ: موز و موز نشر چشمه است.

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر - به دریافت اجازه‌ی کتبی ناشر است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹۰-۰۲۰-۳

دفتر مرکزی و فروش: سرچشمه

تهران، کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید بهشتی، پلاک ۲.

تلفن: ۸۸۳۳۳۶۰۰

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی کریم‌خان:

تهران، خیابان کریم‌خان زند، نبش میزای شیرازی، پلاک ۲۰۲

تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی کورش:

تهران، بزرگراه ستاری شمال، نبش خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری کورش، طبقه ۱، پلاک ۱۰۱

تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸۸

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی آرن:

تهران، شهرک قدس (غرب)، بلوار فرحزادی، نرسیده به بزرگراه نیایش، خیابان حافظی، نبش خیابان فخارمقدم،

مجتمع تجاری آرن، طبقه ۲.

تلفن: ۷۵۹۳۵۴۵۵

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی بابل:

بابل، خیابان شریعتی، روبه‌روی شیرینی‌سرای بابل.

تلفن: ۰۱۱)۳۴۴۷۶۵۷۱

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی پریس:

تهران، پاسداران، نبش گلستان یکم، مجتمع پریس، طبقه ۲.

فهرست

۹	یادداشت مترجم
۱۳	مقدمه
۱۵	۱. فراتر از قوانین
۳۲	۲. ساختار
۴۶	۳. نقد ساختار سه پرده‌ای بازسازی شده
۵۵	۴. ضدساختار
۶۸	۵. تعمقی بیشتر بر ساختار سه پرده‌ای؛ پانزده سال بعد
۷۹	۶. روایت و ضدروایت: پرونده‌ی دو استیون
۱۰۰	۷. چند لایه بودن، قالب سریال‌های طولانی تلویزیونی
۱۱۵	۸. چرا ژانر؟
۱۲۷	۹. کنار آمدن با ژانرها قسمت اول
۱۵۰	۱۰. کنار آمدن با ژانرها قسمت دوم: ملودرام و دلهره‌آور
۱۷۶	۱۱. کنار نیامدن با ژانرها
۱۹۸	۱۲. انعطاف‌پذیری ژانر
۲۱۳	۱۳. ژانرهای لحن‌محور
۲۲۷	۱۴. فیلم‌های غیرخطی
۲۳۸	۱۵. قصه و افسانه: بررسی موضوعی تباهی و سیاهی
۲۵۱	۱۶. نگاهی دوباره به رجحان بین شخصیت‌های
۲۶۷	۱۷. بسط دادن محدودیت‌های همذات‌پنداری با شخصیت
۲۸۳	۱۸. شخصیت اصلی، شخصیت غیر اصلی
۲۹۳	۱۹. زیر متن، عمل و شخصیت

۳۰۹	۲۰. ترجیح شخصیت بر حادثه؛ فیلم‌نامه‌های غیر امریکایی
۳۲۴	۲۱. ریزه‌کاری‌ها و الزام‌های قالب فیلم‌نامه
۳۴۰	۲۲. واسطه و دیگری
۳۶۰	۲۳. شخصیت، تاریخ و سیاست
۳۷۹	۲۴. لحن: گریز ناپذیری از کنایه
۴۰۱	۲۵. لحن نمایشی - لحن روایی
۴۰۹	۲۶. فیلم‌های دیجیتال
۴۱۷	۲۷. نوشتن لحن روایی
۴۲۷	۲۸. بازآفرینی
۴۳۵	۲۹. سبب ادبیات معاصر
۴۴۸	۳۰. فیلم‌نامه‌نویسی شخصی: لبه
۴۶۵	۳۱. فیلم‌نامه‌نویسی شخصی: برای لبه
۴۷۵	منتخب فیلم‌شناسی

یادداشت مترجم

یک؛ صحنه

تابه حال داستان، باب ۱ را به شما معرفی کرده‌ام. آیا به شما می‌پسند؟ همان داستان معروف که فیلمش را هم ساخته‌اند؟ (نه، پیش خودتان نگویید ما راجه فرستاده‌ایم؟ چون حدس می‌زنم دوست‌دار کتاب‌های با کیفیت هستید و گمان می‌کنم عاشق هنر باشید.) در این کتاب را یک بار مرور کنیم:

در دنیای میانه حلقه‌ای بود که بر تمام حلقه‌های دیگر حکم می‌راند. از همه‌ی آن‌ها قدرتمندتر بود و به جنگ آوردنش به معنای قدرت ناتمام محسوب می‌شد.

فانتزی جالبی است وقتی خیال کنیم حلقه‌ای داریم که همیشه می‌تواند ما را از دیدگان دور کند و قدرت ناتمام را در اختیارمان بگذارد. ماجرا وقتی جالب‌تر می‌شود که فانتزی ما به واقعیت پیوندد. پس پُری‌راه نرفته‌ایم اگر بگوییم مترجم در طول کار مدام خودش را در نقش از «گرم» ای می‌دید که دلش نمی‌خواست حلقه‌اش را در اختیار بقیه بگذارد؛ دلش نمی‌خواست از قاعده‌ی جادوگری بی‌روی کند. نمی‌خواست قدرت (بخوانید حلقه، بخوانید دانش) را در اختیار بقیه بگذارد. ولی ما در دنیای «گرم» زندگی نمی‌کنیم، ما با الف‌ها و هابیت‌ها و دورف‌ها و گابلین‌ها هم‌نشین نیستیم. ما در جهان علم و دانش «گرم» می‌زیسیم و باید به قدرت ابزار ارتباط جمعی (از تلویزیون گرفته تا اینترنت) احترام بگذاریم و سپاس‌گزار باشیم. ما می‌توانیم به قدری که امکان ارتباط ما با آثاری از این دست باقی می‌ماند و هیچ «حلقه» ای در دستان هیچ «گرم» ای نمی‌ماند.

دو؛ دیوانه‌وار

هر فصل از کتاب که تمام می‌شد، مترجم از خودش می‌پرسید بهتر نیست تمام کتاب‌های فیلم‌نامه‌نویسی دوروبرش را جمع کند و در مراسمی سنتی به آتش بکشد؟

کاری که فقط از «گلم» ای زشت و بی‌رحم برمی‌آید. اما در دنیای امروز ما هر نشانه‌ای می‌گوییم

وجود تمام آن کتاب‌های فیلم‌نامه‌نویسی لازم است تا ارزش یک اثر بیشتر و بیشتر مشخص شود. چه‌طور می‌شود در میان «هیچ» درخشید؟ مگر نباید انبوهی از سیاهی وجود داشته باشد تا درخشش عالم‌گیر باشد؟ آتش سوزی و مراسمی در کار نیست؛ بلکه خوانش و مقایسه‌ی خواننده‌ی آگاه تضمین‌کننده‌ی درخشش ابدی کتابی خواهد بود که دیدی عمیق به ما می‌دهد.

سه؛ عمیقاً

آموختن همان قدر که آسان است، می‌تواند سخت باشد. این کتاب پُر است از اشاره، پُر است از نشانه، پُر است از ایهامی‌های به‌ظاهر کوتاه ولی پُر بُرش. خُب مثالش خیلی ساده است: چندبار پیش آمده درگیر مبحث بی‌پایان «اقتباس ادبی در سینما» شده باشید؟ می‌توانید بروید سمینار، کتاب و مقاله بخوانید و در دریای بی‌پایان مباحث غرق شوید؛ اما فقط کافی است سری به فصل بیست و پنجم همین کتاب بزنید، کمی هوش خود را به‌کار بگیرید و ببینید دیگر نگران هیچ‌چیز نباشید، خودتان بدانید و وجدان و توان کاری، وقتی یک فصل می‌تواند چند ده سال‌ها بحث باشد، پس کلیت کتاب سعی کرده بسیار موجز با مبحث برخورد کرده باشد. در نتیجه، اگر جا و خود همان کتاب‌هایی که قرار بود «گلوب» بسوزانده‌شان لازم است. کتاب برای خواننده‌ی حرفه‌ای (نخاعه پخته) است؛ خواننده‌ای که سباحت‌ها و وقت خودش را صرف مباحث ابتدایی کرده و حالا نیاز به بحث عمیق‌تر دارد. خواننده‌ای که همیشه از خودش می‌پرسیده فیلم‌نامه‌نویسی یعنی همانی که در کتاب‌های متداول می‌خواند؟ ممکن است مخاطب کتاب، فیلم‌نامه‌نویس و فیلم‌ساز حرفه‌ای باشد؛ آدم‌هایی که نیاز دارند یک‌بار دیگر آموخته‌ها و تجربیات خودشان را محک بزنند. مخاطب کتاب، می‌تواند منتقدی باشد که دلش می‌خواهد نوشته‌هایش پُر قدرت‌تر باشند. می‌تواند فردی باشد که می‌خواهد دانش سینمایی‌اش را افزایش دهد یا دانش خودی سینما، یک دانشجوی پویا. کتاب در کنار سعی فراوانش برای ایجاد نگاه عمیق به فیلم‌نامه‌نویسی به شکلی ناخودآگاه وارد ادراک ما از سینما می‌شود و پارا بسیار بسیار فراتر از «یک کتاب فیلم‌نامه‌نویسی» می‌گردد.

این کتاب باید سال‌ها پیش (تقریباً سال ۸۹ یا ۹۰) منتشر می‌شد ولی، بنابه دلایلی، فرصت انتشار پیدا نکرد. مترجم در بازخوانی دوباره‌ی متن و با توجه به شرایط آن دوران (یعنی سال ۸۷) به این نتیجه رسیده که اگر کتاب امروز، دقیقاً همین امروز، ترجمه می‌شد با صدایش به‌روز می‌شد و بسیار نزدیک می‌شد به صدای امروزی مترجم تا صدای دیروزی‌اش.

تذکر مهم‌ترین است کتابی که مترجم در آن دوران در اختیار داشت نسخه‌ای از ویراست چهارم کتاب بود. نسخه‌ای که می‌خوانید نسخه‌ی ویراست پنجم کتاب اصلی است و چهار فصل بیشتر از نسخه‌ی

قبلی دارد. نسخه‌ی جدید سال ۲۰۱۳ منتشر شده و چاپ نشدن کتاب خوشبختانه باعث شد مترجم این چهار فصل را هم به کتاب اضافه کند.

مترجم خودش را در انتشار این کتاب، با تأکید تمام، «به هیچ عنوان» خالی و عاری و دور از اشتباه نمی‌داند.

مترجم، معمولاً، در اکثر ترجمه‌هایی که ارایه می‌دهد فردی است «امیدوار»؛ امیدوار به لذت مخاطب. اما گمان نمی‌کند در این کتاب فقط «امیدوار» بودن به کمکش بیاید. بله، امیدوار است ترجمه‌ای با کیفیت ارایه کرده باشد؛ اما این بار او (همچون نویسندگان خود کتاب) «عمیقاً» امیدوار است از خواندن کتاب، همان قدر که می‌آموزید، لذت هم ببرید.

www.ketab.ir

مقدمه

وقتی برای اولین بار در ۱۹۶۰ در فیلم نامه‌نویسی آلترناتیو را نوشتیم، نگاه فرمولیزه‌شده به ساختار در سینمای هالیوود موج می‌زد. بر سر اشکال متفاوت آن فرمول امیدوار بودیم فیلم‌نامه‌های عمیق‌تر و خلاقانه‌تری را مشاهده کنیم.

امروز جهان فیلم‌نامه‌نویسی هنوز درگیر مشکلاتی دست‌وپنجه نرم می‌کند. اما تغییرات زیادی صورت گرفته. چه کسی فکر می‌کرد روزی مرکز اصلی همین فرمول که تلویزیون بود در دهه‌ی اول قرن بیست و یکم تبدیل به محور اصلی داستان‌گویی خواهد شد؟! چه کسی انفجار دنیای فیلم‌نامه‌نویسی را از میزان زیاد کتاب‌های نظری، استادان مختلف و برنامه‌های فیلم‌نامه‌نویسی در سرتاسر جهان پیش‌بینی می‌کرد؟

با وجود چنین پدیده‌هایی بود که در ویراست پنجم این کتاب ما، سراغ سریال‌های تلویزیونی رفتیم و نگاه عمیق‌تری انداختیم به نقش ژانرها در نوشتن و آموزش فیلم‌نامه‌نویسی.

امیدوارم این فصل‌های جدید عمق بیشتری به آموزش و یادگیری فیلم‌نامه‌نویسان بپوشاند. و در نتیجه تأثیری بر فیلم‌نامه‌هایی که نوشته می‌شود بگذارد.